

14.11.2025

Viitteenne: VN/18970/2024

Suomen Punaisen Ristin lausunto alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeeseen sekä Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan valtioneuvoston asetukseen

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhteisö, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Järjestö tekee laajaa humanitaarista auttamistyötä Suomessa ja maailmalla. Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on mm. avustaa maan viranomaisia normaali- ja poikkeusoloissa ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu on ainoa Suomessa veripalvelutoimintaa harjoittava toimija ja sellaisena kriittiseksi toimijaksi Suomen terveydenhuollon varautumisessa tunnistettu.

Suomen Punainen Risti on osa kansainvälistä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikettä, joka toimii kaikkialla maailmassa, avustaen mm. konfliktien keskellä eläviä ihmisiä perusperiaatteidensa mukaan tasapuolisesti ja riippumattomasti.

Erityisasemansa johdosta Suomen Punaisella Ristillä on yhteistyöpöytäkirjat sekä sisäministeriön, että sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Näissä on sovittu järjestön roolista viranomaisten tukena normaalioloissa, poikkeusoloissa sekä muissa vakavissa valtakunnallisissa, alueellisissa ja paikallisissa kriiseissä. Piiriensä kautta järjestöllä on sopimukset useimpien hyvinvointialueiden kanssa, ja myös niissä on sovittu varautumisesta häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Joidenkin hyvinvointialueiden kanssa on erikseen sovittu myös yhteistyöstä materiaalisessa varautumisessa evakuointi- ja muihin vastaaviin tarpeisiin.

1. Lupa- ja valvontavirastoa koskeva valtioneuvoston asetukset; alueellisten valmiustoimikuntien kokoonpano

Esitetyn 5§:n mukaan alueellisessa valmiustoimikunnassa olisi siinä mainittujen pakollisten tahojen lisäksi tarpeellinen määrä muita jäseniä alueellisten erityispiirteiden ja tarpeiden mukaisesti viranomaisista, järjestöistä ja muista alueen toimijoista.

Kuten yllä on mainittu, Suomen Punaisella Ristillä on kansallisesti keskeinen rooli varsinkin vakaviin poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumisessa ja viranomaisen tukemisessa. Rooli ei ole riippuvainen alueellisista erityispiirteistä tai tarpeista. Järjestön lakisääteinen ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuva, erityisesti aseellisiin selkkauksiin soveltuva rooli tulee huomioida valmiuden ja varautumisen rakenteissa.

Suomen Punainen Risti on ollut edustettuna kaikissa aluehallintovirastojen alaisissa valmiustoimikunnissa, ja katsoo, että huomioiden järjestön lakisääteinen rooli viranomaisista avustavana organisaationa **Suomen Punaisella Ristillä tulee olla edustus myös Lupa- ja valvontaviraston alueellisissa valmiustoimikunnissa ja se tulee mainita erikseen.**

Lisäksi huomioimme, että sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten alaisuudessa on useimmilla alueilla joko perustettu tai valmistelussa myös alueellinen yhteistyöryhmä tai muu yhteistyöfoorumi,

14.11.2025

joka kokoaa yhteen alueen eri viranomaisia, kuntia sekä valmiuden parissa toimivia järjestöjä. Näiden sosiaali- ja terveyssektorin yhteistyöelinten tehtävät ovat samankaltaisia kuin LVV:n alaisten varautumisen ja pelastusalan valmiustoimikuntien ja niiden kokoonpanot ovat myös osin päällekkäisiä. Lisäksi varautumisen yhteistoimintaa suunnitellaan jatkettavan maakuntien valmiustoimikunnissa, joissa edelleen on osin päällekkäinen edustus ja tehtäväkenttä. Suomen Punainen Risti on edustettuna kaikissa edellä mainituissa.

Raportissa on osin käyty läpi näitä päällekkäisyyksiä, mutta etenkin **sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskusten yhteistyöfoorumien rooli kokonaisuudessa on epäselvä**. Useimmat kriisit tai häiriötilat eivät rajoitu joko sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen sektorille vaan poikkileikkaavat molempia. Tässä rakenteessa on kuitenkin mahdollista, että esimerkiksi tilannekuvaa kerätään erikseen usealla eri foorumilla ilman että ne linkittyvät toisiinsa. Useamman erillisen foorumin olemassaolo voi olla perusteltua, mutta niiden käytännön yhtymäkohdat sekä LVV:n alaisten toimikuntien rooli kokoavana tahona on hyvä selkeyttää, kun toiminta on päässyt alkamaan.

Kuten raportissakin on huomioitu, kokonaisuuden kannalta kunkin toimielimen tehtävät, kokoonpano yhteistyö tulee selkeyttää ja keskinäinen tiedonkulku varmistaa. Raportissa on pyritty kuvaamaan etenkin tiedonkulun keinoja, mutta yhteistyön muotoja on edelleen syytä tarkentaa eri hallinnonalojen välillä.

2. Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportti

Kehittämishankkeen raportissa on tuotu esiin haasteita, jotka liittyvät järjestöjen, elinkeinoelämän ja kuntien rooliin erityisesti salassa pidettävän tiedon käsittelyssä ja koordinaatiossa. Huomioimme, että työryhmä on kuullut viranomaisia, Kuntaliittoa sekä kirkollisia toimijoita, mutta ei Suomen Punaista Ristiä tai mitään muutakaan valmiuden ja varautumisen parissa toimivaa järjestöä.

Koska em. toimijoilla on kuitenkin keskeinen rooli kokonaisturvallisuudessa, tiedonjakamisen ja tilannekuvatoiminnan tunnistettuihin haasteisiin tulisi etsiä aktiivisesti ratkaisuja, eikä siirtää niitä seuraaviin selvityksiin. Kyse ei ole "tyytymättömyyden vähentämisestä" vaan toiminnan mahdollistamisesta. Esimerkiksi verihuollon ja siten Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun tarve ajantasaiseen ja ennakoivaan tilannekuvaan on kriittinen osa kansallista ja alueellista varautumista. Kaikissa alueellisissa ratkaisuissa ja valtiollisen ohjauksen malleissa tulee ottaa huomioon verihuollon kaltaiset kansallisesti koordinoituneet kriittiset infrastruktuurit.

Suurin osa toimijoista tietää, että tiedonjakamisella on reunaehdonsa, joihin tulee sopeutua, mutta olemassa oleviin tunnistettuihin vaikeuksiin ei ole edes pyritty löytämään ratkaisuja niiltä osin kuin julkisuuslainsäädäntö sen mahdollistaisi.

Mikäli kyse on turvaluokitellun tiedon käsittelyyn vaadittavista järjestelmistä, joita ei valtiohallinnon ulkopuolella ole, järjestelyjä on tarpeen edessä löydetty esimerkiksi vastaanottokeskustoiminnassa. Suomen Punainen Risti on myös esittänyt mm. Tuve-yhteyksien mahdollisuuden laajentamista erityistehtävää hoitaville viranomaistoiminnan ulkopuolisille yksityisille kriittisille toimijoille kuten Veripalvelulle.

Yhteinen tilannekuva ja harjoittelu edellyttävät jaettua tietopohjaa. Raportissa esitetään, että normaaliajan järjestelmät toimivat kriisitilanteessa tiiviimmin ja soveltuvat koordinoituihin. Tällöin sujuva tiedonvaihto myös normaaliaikana korostuu entisestään. Niin kauan kuin järjestelmät ovat esteenä,

14.11.2025

erilaiset foorumit ja yhteiset rakenteet ovat sitäkin tärkeämpiä, koska ne mahdollistavat tiedonvaihdon järjestelmien ulkopuolella siltä osin kuin julkisuuslaki mahdollistaa.

Eero Rämö
pääsihteeri